

Μενέλαου Λουντέμη: «Ένα παιδί μετράει τ' άστρα»

Το πρώτο απόσπασμα είναι από το πρώτο κεφάλαιο του μυθιστορήματος του Μενέλαου Λουντέμη «Ένα παιδί μετράει τ' άστρα». Παρουσιάζει τη λαχτάρα του Μέλιου, ενός φτωχού παιδιού, να μάθει γράμματα παρά τις αντίξοες κοινωνικές συνθήκες. Το δεύτερο απόσπασμα, που είναι από το εικοστό έκτο κεφάλαιο, παρουσιάζει τη στάση των συμμαθητών αλλά και του κοινωνικού περίγυρου, γενικότερα, απέναντι στον Μέλιο, που επιμένει να φοιτά στο σχολείο, ενώ παράλληλα εργάζεται.

[Απόσπασμα 1]

... Μια μέρα κάθισε και παίδεψε το κεφάλι του. Το 'βαλε κάτω και το παίδεψε, το 'πλεξε όπως είδε να κάνουν οι γύφτοι με το καλάθι. Στο τέλος το βρήκε: Θα 'πιανε φιλία με τα βιβλία. Θα γύρευε να μάθει από κει αυτά που του 'κρυβαν οι μεγάλοι πίσω απ' τα μουστάκια τους. Θα 'πιανε αγάπες με τις ζουγραφίες, με τα παραμύθια που λέγανε αυτοί οι μικροί χάρτινοι «παππούδες», που κάθονται στα γόνατά σου και σου λένε τις ιστορίες τους χωρίς καμώματα και παρακάλια.

Μα στο χωριό, που δούλευε παραπαίδι, δεν είχε χαρτοπουλειά. Έπρεπε, λοιπόν, να παρακαλέσει κανένα μπάρμπα απ' αυτούς που κατεβαίνανε στην πολιτεία και πουλούσανε το καλαμπόκι τους να του φέρει ένα. Και μια μέρα αυτό έγινε. Έπιασε έναν τέτοιο γερούλη, του 'βαλε στη χούφτα κάνα δυο μεταλλίκια και, «σε παρακαλώ», του λέει, «αν βρεις, εκεί που πας κανένα βιβλίο που να λέει καλές ιστορίες, πάρ' το μου. Ε; Πολύ θα σε περικαλέσω, όμως...».

Έβαλε ο παππούς τα μεταλλίκια στην απαλάμη του, τα πασπάτεψε με το δάχτυλο, αναποδογύρισε ένα, για να δει τι έχει από κάτω... έστρωσε με το δάχτυλο τα μουστάκια του... και του τα 'δωσε πίσω. «Πάρ' τα», του λέει. «Αν τα χαρτιά λένε καλά παραμύθια... μου τα λες και μένα και ξεχρεώνουμε. Αν, πάλι, δε λένε, θα σου πάρω ένα αυτί. Ε;...». Το παιδί τρόμαξε. Ο γέρος τότε έβαλε τα γέλια... «Αιντε, αιντε... Σύχασε...», είπε. «Δε σου παίρνω αυτί, σου παίρνω ένα μεταλλίκι. Σύμφωνοι;»

Σε τρεις μέρες του 'φερε ένα χαρτί, λίγο πιο χοντρό απ' το βαγγέλιο, και του το 'δωσε. «Το πασπάτεψα από παντού», λέει στο παιδί. «Δε βγαίνει τίποτα. Για πάρ' το εσύ, μην 'πα και σε γνωρίζει και συνεννοηθείτε».

Το παιδί τ' άνοιξε τρέμοντας. Ήταν σαν μικρό σπιτάκι. «Ιστορία Σεβάχ του Θαλασσινού» έλεγε το ξώφυλλό του. Αυτό ήταν! Το παιδί έπεσε πάνου στο βιβλίο με τα μούτρα. Και το διάβαζε, το διάβαζε ολόκληρο το χειμώνα. Το διάβαζε και ξανά το διάβαζε και πάλι το ξαναδιάβαζε, και το 'μαθε νεράκι. Κείνος ο μπάρμπα, που του το 'χε φέρει, τ' άκουε και τρέμανε τα μουστάκια του. Όμορφο βιβλίο. Μόνο που είχε μια παραξενιά. Έλεγε την ιστορία του μονάχα σ' όποιον ήθελε.

Όσπου να κλείσει κείνη η χρονιά, είχε καταπιεί κι άλλα καμιά δεκαριά βιβλία. Τότε πήρε να γίνεται λόγος για κείνο το παραπαίδι, σ' όλα τα σπίτια. Το 'μαθε κι ο

δάσκαλος, και μια μέρα του παράγγειλε να πάει να τον δει. Βάζει, λοιπόν, ένα παστρικό πουκάμισο και πάει.

—Α, έλα δω..., του κάνει ο δάσκαλος. Εσύ είσαι που λες τα παραμύθια;

—Δε φταίω γω..., έκανε το παιδί.

—Και ποιος σου είπε ότι φταις; Καλά καμωμένα είν' αυτά που κάνεις. Μα γιατί δεν έρχεσαι να σε γράψουμε να μάθεις και γράμματα του σκολειού; Ε; Δεν τ' αγαπάς;

Γράμματα του σκολειού! Αν τ' αγαπούσε! Μα υπήρχαν πιο γλυκά γράμματα! Πώς όμως να τα μάθει; Αυτός μάθαινε γράμματα του ποδαριού, γράμματα της τρεχάλας, μιαν αράδα εδώ και μιαν εκεί. Μαζί με τα δαμάλια. Να βοσκάνε κείνα γρασίδι κι αυτός βιβλίο. Αν τ' αγαπούσε λέει! Τι λόγια είν' αυτά που λες, κυρ δάσκαλε! Μα πόσα κομμάτια θα γίνει ένα τόσο δα ανθρωπάκι; Βλέπεις, τα σκολειά σ' αυτόν τον κόσμο είναι όλα σκολειά της μέρας. Ανοίγουνε τις πόρτες τους μαζί με τα μαντριά. Πού να πάει; Εδώ ή εκεί;

Πάει, λοιπόν, με το κοπάδι. Και παίρνει λίγο χρήμα, που είναι πηχτός ιδρός. Το μαζεύει λίγο λίγο, όπως το μερμηγκάκι το σπόρο. Έχει κάτι σχέδια... Σκοπεύει, σα θα μαζέψει κάμποσα, να πάει στο δάσκαλο και να του πει: «Να, πάρε, και δώσ' μου γράμματα, γράμματα καλά όμως, του σκολειού...». Έχει την ελπίδα ότι έτσι δε θα τον διώξουν. Έχει ακουστά για τους δασκάλους ότι είναι καταδεχτικοί άνθρωποι και δε θα τον αποπάρουνε.

Και τώρα, να, ο δάσκαλος ήρθε μοναχός του. Η καλή του τύχη τον έφερε μπροστά του. Και τι;... Δάσκαλος αληθινός, με γυαλιά! Και τον καλάει και στο σπίτι του. Ώρα ήταν, λοιπόν. Πιάνει κι αυτός το σακάκι του και το κουνάει.

—Τ' είν' αυτό; ρωτά ο δάσκαλος.

—Χρήματα.

—Πού τα 'βρες;

—Τα κέρδισα.

—Και γιατί τα κουνάς;

—Είναι για γράμματα. Μα δεν είναι πολλά. Άμα τα κάνω μπόλικα, θα τα φέρω εδώ να μου μάθεις. Μπορεί να γίνει αυτό, κυρ δάσκαλε;

—Αν μπορεί;... Ο δάσκαλος έβαλε τη γροθιά του στο μάτι για να διώξει ένα σκουπίδι. Ύστερα κοίταξε το παιδί βαθιά στα μάτια.

—Λοιπόν..., πήγε να του πει.

Η φωνή του ήταν κάπως αλλιώςτικη, έτσι λιγάκι σα βραχνή.

—Άσ' τα... Άσ' τα εκεί, είπε, και πήγαινε... Αύριο, που θα παχνίσεις τα δαμάλια σου, έλα..., του λέει.

—Να πάρω πλακοκόντυλο, δάσκαλε; Να πάρω χαρτιά, μολύβια;

—Όχι, όχι, καλό μου παιδί... Πώς είναι τ' όνομά σου;

—Μέλιος.

—Όχι, Μέλιο.

Και πάλι ήταν αλλαγμένη η φωνή του, πιο πολύ αλλαγμένη και πιο βραχνή.

Το παιδί στάθηκε λίγο. Ύστερα άδειασε την τσέπη του στο τραπέζι κι έφυγε. Ο δάσκαλος ούτε γύρισε να το δει. Αφανίστηκε να κοιτά έξω απ' το παράθυρο, σα να ξεφύτρωσε ξαφνικά εκεί έξω κάνας καινούριος κόσμος και πάσκιζε να τον μάθει.

Απ' τ' άλλο βράδυ άρχισε να πηγαίνει. Σα συγύριζε τα βόδια και τα πότιζε και τα πάχνιζε, έχυνε στο κεφάλι του ένα μαστραπά νερό, σφουγγιζότανε, έχωνε στον κόρφο του τα χαρτιά του και κλεφτά κλεφτά τρύπωνε στο σπίτι του δάσκαλου. Τα 'χανε συμφωνήσει οι δυο τους, να μη μαθευτεί το μυστικό τους πουθενά. ...

[Απόσπασμα 2]

... Σαν απόμεινε σε λίγο μόνος, πήρε σιγά σιγά το δρόμο για το Γυμνάσιο. Ήθελε ακόμη μισή ώρα για να χτυπήσει το κουδούνι. Ο Μπάρμπα-Θόδος τον δέχτηκε σα μεγαλέμπορα, που πήγε ν' ακουμπήσει τηνπραμάτεια του.

—Αχ... είπε μονάχα σε μια στιγμή. Άλλοι τα μαθαίνουνε τα γράμματα παρακαλεστά κι άλλοι πλερώνουνε το ίδιο τους το γαίμα. Να αδικία! Να απονιά! Να, κόσμε άδικε και ντουνιά καταραμένε. Ακούμπα τα δω. Και πούλα! Πούλα άφοβα και με ψηλά τη γκλάβα! Δουλειά είν' αυτή, δεν είναι ατιμία!

—Ευχαριστώ, μπάρμπα-Θόδο.

—Ευχαρίστα. Ευχαρίστα το απάνου κόσμου, που τα βλέπει αυτά και δεν ραίζει. Μαράζι τ'χω. Ας έβλεπα έναν φτωχόν άπονο. Έναν ας έβλεπα, για δείγμα. Κάτσε δω! Εδώ στο πορτάκι. Παίρνε παρά, δίνε σιμίτι. Εγώ πάω να φέρω μια γυροβολιά στη σπιταρόνα πριν αρχίσουν να μαζώνονται οι εωσφόροι.

Μα αυτοί είχαν αρχίσει κιόλα να μαζεύονται.

Αρκούδι να ήταν και να τον είχανε φέρει απ' του κόσμου τα πέρατα, δεν θα τον βλέπανε με τέτοιο μάτι το Μέλιο. Και κανένας δεν του' κανε ξόδεψη. Μόνο ο Δακρυτζίκος, που τον έβλεπε από μακριά με ένα άσβηστο μίσος, έστειλε το Χαμωλιά να του αγοράσει ένα κι ύστερα το πήρε και το πέταξε.

Όσο ζύγωνε η ώρα για το κουδούνι, τόσο και πήχτωνε η σύναξη γύρω απ' το Μέλιο. Ο μπάρμπα-Θοόδος τα 'διωχνε σα μύγες κείνα πάλι ξαναμαζεύουνταν.

—Δεν είδατε σιμίτια, μωρέ! Τους έλεγε. Να, ίδια κι απαράλλαχτα είναι μ' αυτά που πουλάνε στο φούρνο. Ο Μέλιος στεκότανε μπρος στο πανέρι του συλλογισμένος κι άρρωστος. Πολύ τον είχε πειράζει τούτη η «περιέργεια». Τον έπνιγε. Καλά... Τόση μεγάλη ντροπή ήταν αυτό που έκανε; Ούτε του πέρασε απ' το νου ότι θα γινόταν «θέατρο» μπροστά σε όλους, επειδή αποφάσισε να κερδίσει το ψωμί του.

Την ώρα της κουδούννας, ο μπάρμπα-Θόδος του πήρε το καλάθι, του το φύλαξε στο καμαράκι και τον έστειλε στο μάθημα.

Σα βρέθηκε ο Μέλιος απάνω, κατάλαβε αμέσως ότι αυτό δε θα του το συγχωρούσαν ποτέ.

Είχε η τάξη έναν επιμελητή, ένα παχουλό παιδί, που άστραφτε ολόκληρο σαν καινούργιο αυτοκινητάκι. Αυτός έδινε κάθε πρωί αναφορά: «Μαθηταί εξήντα. Απόντες τρεις». Να πως έδωσε σήμερα την αναφορά: «Μαθηταί πενήντα εννιά, κουλουρτζής ένας, απόντες τρεις». Τα γέλια περάσανε και πέρα απ' το ποτάμι. Στην έδρα ήταν ο παπάς.

—Θα κατεβώ να πετάξω τους πρώτους από το παράθυρο, διά να ησυχάσουν οι υπόλοιποι. Γελά ο μωρός καν τι μη γελοίον ει. Τι εμεσολάβησε;

—Έτσι είναι κύριε.

—Ποιο «έτσι είναι κύριε»;

—Ότι η τάξη έχει έναν κουλουρτζή.

—Πού είναι; Για να σηκωθεί. Χμ...έκανε σαν είδε το Μέλιο. Πολλούς λαγούς κυνηγάς. Ή παπάς ΄ξ ζευγάς. Θα χάσεις το μαθητικόν σου ήθος. Εδώ χρειάζονται μαθηταί, ουχί πωληταί. Επί τη ευκαιρία...πέρασε στο μάθημα.

Ο καημένος ο Μέλιος...Έναν να προλάβαινε να βγάλει ο παπάς πριν από αυτόν, θα πήγαινε ρολόι. Φτάνει να ήξερε μέσες άκρες το μάθημα, η γλώσσα του θα κυλούσε σα γάργαρο νεράκι. Την είχε αυτή τη χάρη. Μα τώρα ήταν τόσο μπερδεμένος, τόσο αφανισμένος απ' όλα, που όχι μάθημα δεν ήξερε αλλά ούτε τι είχαν αυτή την ώρα μπορούσε να πει, αν δεν έβλεπε τον παπά με το θεόρατο και σκοτεινό ράσο του.

Ζητιάνεψε από κάνα δυο μάτια να του πουν τι κεφάλαιο είχαν και μπορεί... κάτι να συνταίριαζε με τη γλώσσα του. Κανένας δεν τον βοήθησε. Αποφάσισε, λοιπόν, να παραδοθεί στη μοίρα του.

—Δεν ξέρω, κύριε..., του είπε.

—Όπερ έδει δείξαι!...φώναξε ενθουσιασμένος ο παπάς. Ορίστε η επαλήθευσις των συλλογισμών μου. Και φυσικά δεν ξεύρεις. Και εν τούτοις, εγώ σας έχω πρειδοποιήσει. Εγώ δεν είμαι γυμναστής, δια να ενδιαφέρομαι αν τα πόδια σας είναι επιμελή ή όχι. Ούτε αν το κονδυλομάχαιρον το λένε «κανίφ» ή το παράθυρο «φενέτρ». Είτε παράθυρον το πεις είτε «φενέτρ», είτε Καπαδοκίαν...το παράθυρον είναι παράθυρον! Εδώ είναι μάθημα του Θεού. Και όποιος δεν το ξέρει είναι...Ξέρεις τι είναι νεαρέ; Ει-δω-λο-λά-τρης. Και τώρα ας σε βαθμολογήσωμεν. Πόσα κουλούρια πήρες να πωλήσεις;

—Εβδομήντα.

—Και ένα εις τον κατάλογον εβδομήντα ένα. Προχωρείς λαμπρά! Εύγε, εύγε! Αριστεύεις! Λαμπρά!...Χε...χε...!

Ο Μέλιος περίμενε να τελειώσει το μάθημα για να πάει να χωθεί στα καβάδια του μπαρμπα-Θόδου. Ή να πάει ν' αγκαλιάσει καμιά λεύκα στο ποταμάκι. Του πονούσαν τα μελίγγια του κι είχε στα μάτια του ένα κάψιμο σα να του ρίζανε πιπέρι.

Στο θρανίο του είχε δύο καλοντυμένους μικρούς λιμοκοντόρους. Απ' την πρώτη στιγμή που άρχισε το μάθημα κάτι αρχίσανε να ψιψιρίζουνε αναμεταξύ τους. Κατόπιν άρχισαν τα «τηλεγραφήματα» με τ' άλλα θρανία! Και κάποια στιγμή, ξεγλυστράνε και φεύγουν και τον αφήνουνε μοναχό. Δε θέλανε να' χουνε συγγενέματα μαζί του...Τι...φιλίες τώρα θα' χουνε μαζί του; Αυτός ήτανε χερομάχος, κουλουράς, δεν ήτανε σκολειοπαίδι.

Τον πονούσε η καρδιά του. Ακουμπούσε εκεί με το στήθος πάνω στο σανίδι κι ήταν σαν να ακουμπούσε σε βελόνες. Του φάνηκε πως και τα γένια του παπά ήταν από βελονότριχες. Ένα φίλο...Ένα φίλο...Μια ματιά από κάπου...Αργούσε κι η ώρα. Αν το' ξερε ο μπάρμπα-Θόδος, θα χτυπούσε μια ώρα αρχύτερα την κουδούνα του. Θα τον γλύτωνε. ...